

Herri programa proposamena
2019

Herri justo bat

ehildu

Aurkibidea

1. Aurrekontu politikak.....	05
2. Feminismoa	09
3. Garapenerako lankidetzak.....	15
4. Sexu aniztasuna	19
5. Zerga politika	23

Aurrekontu politikak

Diagnostikoa, kokapena

Gure aurrekontu politikak bi ezaugarri nagusi izango ditu, gardentasuna eta nahikotasuna. Eta horretatik batera, genero ikuspegiaren azterketari eutsi beharko zaio, partaidetzazko aurrekontuak landuz.

Bestetik, aurrekontu politikak lau ezaugarri nagusi izango ditu:

- Parte-hartzaileak
- Genero-ikuspegia txertatua
- Gardentasuna
- Nahikoasuna

Ezinbestezkoa da egoerari buelta ematea, eta gobernu sendo eta bultzatzaile bat ezartzea, lidergo publikoa gauzatuko duena eta ibilbide luzeko proposamen ausart eta askeak egingo dituen, egungo premia handiei ez ezik, gure jendarteak epe ertainera eta luzera ezarritako erronkei heltzea ere ahalbidetuko dutenak, baita horretarako mekanismo egokiak ezartzea ere.

Gure aurrekontu-politika, baliabideen kudeaketaren arrazionalizazioan eta zorrotasunean, genero-ikuspegian, gardentasunean, eraginkortasunean, parte-hartzean eta egoera ekonomiko ankerren aurkako erresilientzian oinarrituko da, lehentasuna betiere pertsonengan jarritz.

Gure aurrekontu-politika, baliabideen kudeaketaren arrazionalizazioan eta zorrotasunean, genero-ikuspegian, gardentasunean, eraginkortasunean, parte-hartzean eta egoera ekonomiko ankerren aurkako erresilientzian oinarrituko da, lehentasuna betiere pertsonen duintasunean jarritz.

Pertsonengan oinarrituta eraiki nahi ditugu aurrekontuak, pertsonak bidezko garapen ekonomiko eta iraunkorraren katalizatzaile izan daitezen. Genero-ikuspegi baten arabera eraikitako aurrekontuak izango dira, eta genero-ikuspegia ohiko jardunbidea izango da erakunde guztietan.

Pertsonengan oinarrituta eraiki nahi ditugu aurrekontuak, pertsonak bidezko garapen ekonomiko eta iraunkorraren katalizatzaile izan daitezen. Genero-ikuspegia txertatua izango duten aurrekontuak izango dira, eta genero-ikuspegia txertatzea ohiko jardunbidea izango da erakunde guztietan.

Bizi dugun egiturazko krisiari aurre egiteko alternatiba sakon eta integralak dira beharrezkoak, gehiengoaren eskubide eta kalitatezko bizi duin baten defentsa oinarri beharko luketenak. Krisiari irtenbide gisa inposatu zaizkigun neurriak, aldiz, kapital handien interesak babestera zuzenduak izan dira, eta ez gizarte osoaren mesedean. Kontrara, neurri horiek, beste urraketa batzuen artean, langile belaunaldi askoren borrokaren bidez lortutako ongizate sistema hustu egin dute.

Azken legegintzaldietan abian jarritako ekonomia- eta aurrekontu-politiken lehentasunak ez dira gauza izan zenbait arazo larri –pobrezia, jendarte-desberdintasuna, langabezia, jendarte-bazterkeria-konpontzeko eta susperraldi ekonomikoa bideratzeko; areago oraindik, arazo horien guztien etengabeko gorakada geldiarazten ere ez dute asmatu aurrekontu-politika horiek. Krisiaren aitzakiarekin ongizate, berdintasun eta bizitza duinaren kontrako neurriak habian jarri dituzte.

Defizita kontrolatu eta gastu publikoa murriztu beharrekina obsesionatuta, aurrekontuek lehentasunak soilik kontuen orekatzean zentratuta, herritarron ongizateak politika publikoetan erdigunea galdu du; are gehiago, ongizatea bermatu behar duten politiketan murrizketa sakonak egin izan dira. Aurrekontu politikaren helburu nagusia politika publikoak garatzeko baliabide ekonomikoak bermatzea da, besteak beste.

Baliabideak bildu eta inbertitzen diren moduen arabera, aberastasuna birbanatzen da, bidezko garapen ekonomia bultzatzen da eta azken finean, nahi dugun gizarte ereduak garatzen dugu, arrakala sozialari aurre egiten dion gizarteak.

Helburu orokorra

Gure aurrekontu politikak bi ezaugarri nagusi izango ditu, gardentasuna eta nahikotasuna. Eta horrekin batera, genero ikuspegiaren azterketari eutsi beharko zaio, partaidetzazko aurrekontuak landuz. Ezinbestezkoa da egoerari buelta ematea, eta gobernu sendo eta bultzatzaile bat ezartzea, lidergo publikoa gauzatuko duena eta ibilbide luzeko proposamen ausart eta askeak egingo dituen, egungo premia handiei ez ezik, gure jendarteak epe ertainera eta luzera ezarritako erronkei heltzea ere ahalbidetuko dutenak, baita horretarako mekanismo egokiak ezartzea ere.

Gure aurrekontu-politika, baliabideen kudeaketaren arrazionalizazioan eta zorroztasunean, genero-ikuspegiaren, gardentasunean, eraginkortasunean, parte-hartzean eta egoera ekonomiko ankerren aurkako erresilientzian oinarrituko da, lehentasuna betiere pertsonengan jarritz.

Pertsonengan oinarrituta eraiki nahi ditugu aurrekontuak, pertsonak bidezko garapen ekonomiko eta iraunkorraren katalizatzaile izan daitezen. Genero-ikuspegi baten arabera eraikitako aurrekontuak izango dira, eta genero-ikuspegia ohiko jardunbidea izango da erakunde guztietan.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Parte hartzeko aurrekontu inklusiboak

- Parte hartzeko mekanismoak gaitzea, non eskualde, auzo eta herritarrek, aurrekontu-proiektuak proposatzeaz gain, haien gaineko erabakiak hartzeko eta haiei lehentasuna emateko aukera izango duten.
- Aurrekontuen lege-proiektuak diseinatzea, pertsonen eskubideak oinarritzat hartuta eta eskubide sozialei, bidezko ekonomia suspertzeari eta kalitatezko enpleguari lehentasuna emanez.

2.- Genero-ikuspegia txertatzea

- Aurrekontuen genero-azterketa sistematizatua, haiek onartu baino lehen haien genero-inpaktua aztertzeke.
- Aurrekontuen programa guztiek gizon eta emakumeen arteko berdintasun-helburuak zehaztu dituzte.
- Aurrekontuen exekuzioaren eragina, generoaren arabera aztertuko da eta mekanismo zuzentzaileak zehaztuko dira.

3.- Aurrekontu-gardentasuna bermatzea

- Aurrekontuen definizioari buruzko informazio publikoko guneak gaitzea aurrekontuak egiteko eta betearazteko prozesu osoan zehar.
- Herritarrei aurrekontua betearazteko moduaren eta mailaren berri emateko guneak gaitzea.
- Kudeaketa desegoki edo ilun samarrak detektatu, prebenitu eta kontrolatzeko tresnak garatu eta inplementatzea.

4.- Aurrekontuak efizientzia-irizpideen bitartez kudeatzea

- Publikoaren kudeaketaren eraginkortasuna handitzeko behar diren mekanismoak aktibatzea, esku-menak gainjartzeko aukera eta horrek aurrekontuetan dauzkan ondorioak prebenituz.
- Administrazioaren arlo guztietan mekanismo zorrotzagoak sartzea aurrekontu-baliabideen erabilera ebaluatzeko.
- Administrazio publikoen kontratazio-prozedura guztietan klausula sozial garantistak sartu eta kudeatzea.

Feminismoa

Diagnostikoa, kokapena

Orohar emakumeak subjektu autonomo giza onartuak gara, eta eskubideen parekidetasunean aurreapena eman da. Hala ere, azken urteotan eskubideetan izandako lorpen horietako dezente kolokan daude, krisi ekonomikoaren aitzakiaz baliatuz hainbat neurri murriztatzailerik ezarri direlako.

Hauek, genero rola indartzeko eta gizon eta emakumeen arteko zapalkuntza eredu sakontzeko helburua dute. Besteak beste, bizimodu prekarizatu eta zaurgarriak bultzatzen baitituzte. Egoerarik larrienean gaur arte zaurgarrienak izan diren kolektiboak daude: emakume etorkinak, adinekoak, gazteak, etxeko langileak, baserritarrak, sexu langileak, lesbianak, presoak, transak, pentsiodunak, aniztasun funtziona dutenak, alargunak eta abar.

Lana soberan, enplegu duina faltan. Egia da emakumeek ordaindu gabeko lan erreproduktiboek eskaintzen diogun denbora murriztu egin dela. Honek, lan horiek zerbitzuen sektoreak bereganatzea ekarri du. Merkaturatze honek ordea ez du eragin lan hauen aitortzan.

Emakumeak lan merkatuan sartu bagara ere, eta akademikoki geroz eta prestatuagoak gauden arren, langabezian kualifikazio gehien duen kolektiboan gehiengoa izan gara. Honek agerian uzten du kapitalak ez duela emakumeen prestakuntza baliatzeko inolako borondaterik.

Urtetako borroka feminista eta sozialari esker, emakumeek berdintasun formalari erreparatuz gero eskubide ugari eskuratu dituzte, baina, eskubide guztien jabe izan gabe jarraitzen dute gaurko egunean. Emakumeen eta gizonen arteko parekidetasunaren erronkak politika publiko guztiak busti behar ditu. Indarkeria matxistari aurre egiteko beharrezkoak izango diren inbertsioez lagunduriko politika publiko eraginkorrek egiteko garaia da, egungo politikan pertsonen zaintza eta ongizatea lehentasuna izan behar da, eta prekarietate sistemikotik ateratzeko bitartekoak aktibatu behar dira.

Helburu orokorra

Bizitzaren iraunkortasuna politika publikoen erdigunean kokatua dagoen beste eredu batera igaro behar gara, unibertsaltasuna eta singularitasuna kontuan hartuko dituen.

Emakumeak zaintzaile izateko jaioren ideia apurto nahi dugu, eta zaintzeko eta zaindua izateko asmoa duenari bere eskubideak bermatu nahi dizkiogu.

Emakume eta gizonen arteko berdintasun formaletik errealera pasatzera joateko neurriak hartu behar dira, eta indarkeria matxista gainditzeko akordio sozial integrala ere abian ezarri.

Emakumeak eta prekarietatea, lotuta dauden bi errealitate izateari uzteko, akordio sozial berriak eraikitzen jo da, zaintza lanen ardura eta baldintzak parekidetu, edota sistema produktibo eta erreproduktiboaren arteko bereizketa gainditzeko haste beretik.

Indarkeria matxista da indarkeria agerikoena eta gaitzespen sozial handiena lortu duena, baina oraindik indarkeriaren oinarria bera eta hainbat indarkeria zuzen ikusgarri egiteko daude. Horretarako ezinbestekoa dugu indarkeria mota guztiez aritzea, baita jasaten duten gorputz guztiak erdigunean jartzea, homofobia, lesbofobia, transfobia..jendarte heterosexistaren ondorio diren heinean erdigunera ekarri behar baititugu.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Politika publikoak eraldatzea

- Berdintasun-politikak zeharkako ikuspegi feminista batetik garatzea. Departamentu bakoitzean koordinazio-guneak aktibatzea maila tekniko eta politikoan, jasagarritasunaz, formakuntzaz eta behar adinako baliabideez hornituz.
- Administrazio publikoetan berdintasun-unitateak sortzea eta lehendik horrelakoak dauzkatenak jasagarritasunez indartzea, foru-departamentu guztietan unitate berriak aktibatuz zeharkakotasuna bermatzeko, eta behar adinako baliabideez eta formakuntzaz hornituz.
- Proiektu estrategiko eta aurrekontuak egin eta diseinatzerakoan, genero-inpaktua aztertzea eta beharrezkoak diren neurri zuzentzaile guztiak aktibatzea; haiek garatu ondoren azterketa hori egitea, haien benetako inpaktua ezagutzeko.
- Parte hartzeko gune eta/edo mekanismo lotesleak gaitzea berdintasun-plan eta berdintasun-politikak garatzeko erakundeekin eta mugimendu feministarekin eta emakume-mugimenduarekin koordinatuta, emakumeen —eta bereziki, zailtasun handienak dauzkaten emakume eta kolektiboen— premietara egokitutako funtzionamendu bati jarraikiz.

- Udalerrietako berdintasun-zerbitzuen unibertsalizazioa (udal edo mankomunitateetan). Hala badagokio, zerbitzu horiek sortzea eta baliabide tekniko eta ekonomikoekin sendotzea.
- Aldunditik laguntza ekonomikoak gaitzea, udalerriek teknikari propioekin berdintasun-politika propioak garatzeko aukera izan dezaten.
- Aldunditik bultzatu eta sustatzea udalerrietan udal-administrazio, mugimendu feminista edo emakume-elkarteen zuzendaritzapean garatutako proiektu estrategikoak.
- Kontratazio eta diru-laguntzetan nahitaezko genero-klausulak eta betearazteko jarraipen tresnak ezartzea.
- Administrazio publikoan kontziliazioa eta baterako erantzukizuna ahalbidetu eta inplementatzea.
- Langile publikoen amatasun- eta aitatasun-baimen ez transferigarriak berdintzea.
- Komunikazio-eredu ez-sexista eta inklusiboa erabiltzea.

2.- Emakumeen parte hartze soziopolitikoak aktibatu eta indartzea

- Mugimendu feministak eta emakume-elkarrekin politika publikoen diseinuan, egikaritzean eta jarraipenean parte har dezatela bultzatzea, haien premietara egokitutako mekanismo eta gune egonkor eta malguen bitartez.
- Mugimendu feministaren eta emakume-elkarrekin arteko lankidetzak sustatzea, eta formula egokiak zehaztea erabakitzeke eremu guztietan parte har dezaten.
- Emakume Etxeak, ahalduntze-eskolak edo ekintza politika feministarako antzeko guneak sor daitezela sustatu eta bultzatzea.
- Politikaren maila guztietan emakumeen parte-hartze espezifikoak sustatzeko ekintza positiboak bultzatzea.
- Emakumeak ahalduntzeko proiektuak sortu, bultzatu eta sendotzea, jatorri, arraza, sexu-orientazio edo genero-adierazpen zein beste edozein arrazoi direla-eta diskriminazio bikoitzak edo hiru-koitzak jasaten dituzten kolektiboak arreta berezia eskainiz.
- Parte hartzeari buruzko “dekalogo” edo “protokolo” bat egitea, printzipio feministetan oinarrituta, eremu guztietan parte hartzeko eredu osasungarri, orekatu, jasangarri eta ahalduntzailea susta dezan, diskriminazio ugari pairatzen dituzten emakumeen edo parte hartzeko zailtasun gehien daukatenen presentzia eta aniztasunari behar bezalako erantzuna emango diona.

3.- Zainketa duin eta unibertsaletarako baldintzak sortzea

- Bizitzaren jasagarritasuna erakundeen jardueraren eta toki-jardueraren erdian jartzea, maila ekonomiko eta sozialean.
- Zainketa-premia guztiak biltzen dituzten zerbitzuak sare publikora lehengoratzeko prozesuan aurrera egitea.
- Zaintza profesional eta duinen sare publikoa ezartzea, emakumeek familietan duten zaintza zama leuntzeko.
- Enpresei eta jendarteari zuzendutako plan bat diseinatzea, zaintza-lanetan gizonen erantzukizuna sustatzeko.
- Zaintzaileei laguntzeko bitartekoak indartzea, kontzientzia kritikoa eta etxe barruko auto-zaintza eta negoziatorako tresnak haien eskura jarritz.
- Zaintzaileei atsedean emateko programak gaitzea, ahalduz jarduerekin batera (zaintzen gaineko ikuspegi kritikoa garatzeko, xede izanik, gizonen erantzunkidetasuna lortzea modu parekidean)
- Lizitazioetan egoitzetako eta zainketekin zerikusia duten zerbitzu eta zerbitzu feminizatuetako sektoreetako langile eta zaintzaileen lan-baldintzak hobetu eta duin bihurtu daitezela ziurtatzea.
- Egoitzetako zaintzaile eta langileen lan-eskubideak erregularizatzea, eta ezkutuko ekonomien aurka borrokatzea.

4.- Emakumeen autonomia ekonomikoa bultzatzea

- Prestakuntza- eta enplegu-planak garatzea prekarizazio eta diskriminazio handieneko egoeran dauden emakumeentzat bereziki, autonomia ekonomikorik ez dutenentzat edo guraso bakarreko familietako emakumeentzat, besteak beste.
- Ama bakar edo autonomia ekonomiko gabeko emakumeei zuzendutako ekintza positiboak aktibatzea, zerbitzu publikoak erabili ahal izateko, kasu, jarduera sozio-kulturaletan, kiroldegietan, garraio publikoan, deskontuak.
- Etxeko, egoitzetako eta garbiketa-lanetako langileen lan-hitzarmenak berrikusi eta duin egitea.
- Zerbitzu-sektoreko sektore feminizatuenetako (ostalaritza, merkataritza, etab.) lan-baldintzak berrikustea eta duin bihurtu beharra azpimarratzea.

- Lan-eremu autonomo feminizatuetakako lan-baldintzak hobetzeko beharrezkoak diren neurriak identifikatu eta aktibatzea.
- Emakumeen kooperatibak sortzea ahalbidetzen duten aholkularitza- eta laguntza-zerbitzuak inplementatzea, sektore feminizatueta arreta berezia jarritz.
- Emakumeentzako prestakuntza-ekintzak garatzea, kooperatibismoarekin eta ekintzailtzarekin lotuta, betiere askotariko diskriminazioak jasotzen dituzten emakumeen beharrak kontuan hartuz.
- Bereziki emakumeengan eragina duten behin-behinekotasuna eta lanaldi partzialak murrizteko kontratazio-politika bat diseinatzea.
- Zainketa informalen sareak erregularizatzea, esplotazio-egoerak ahalbidetzen dituzten neurrian, eragindako kolektiboen parte hartzea bermatuz.
- Etxeko langileen baldintzak eta langileen estatutueta jasotako eskubideak parekatu beharra azpimarratzea.
- Lanaldi partzialak eta lanaldi osoa eskubide eta prestazioeta pareka daitezela sustatzea (kotizatutako lanaldia).

5.- Indarkeria matxistarik gabeko bizitzak sortzea

- Administrazio publikotik eta mugimendu feministatik lankidetzazko mekanismo egonkorak ahalbidetzea, funtzionamenduari dagokionez printzipio feministei erantzungo dietenak.
- Indarkeria Matxistaren Biktimen Arreta Integralerako Taldeak sortzea foru-lurralde osoan.
- Emakumeen arreta integralerako baliabide nahikoak edukiko dituzten egitura jasangarriak sortzea, landa-eremuetan zuzeneko arretarako eta kalitatezko zerbitzuak eskainiz.
- Indarkeria sexistaren aurkako sentsibilizazio-kanpainak bultzatzea, gizarte-talde guztiei egokituak (eta gazteengan arreta berezia jarritz) eta mugimendu feministarekin adostuak, indarkeria matxisten zuzeneko zein zeharkako adierazpen guztiak eta haien arrazoiak jasoko dituztenak.
- Indarkeria matxistei aurre egiten dioten emakume eta adin txikikoei baliabide publikoak eskaintzea, mugimendu feministarekin batera identifikatutako kasu guztietan, nahiz eta egungo berdintasun legeeta jasoak ez egon.
- Herritarrek —eta bereziki, emakumeek— eskuragarri dituzten baliabideei buruzko informazioa edukitzeko baliabideak jartzea.

- Indarkeria sexistei buruz informatzeko protokolo orokor bat egitea komunikabideetan tratamendu egokia ematen dela ziurtatzeko, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatzeko eta eduki sexistak desagerrarazteko, besteak beste.
- Emakumeen eta adin txikikoen aurkako indarkeria-kasuen prebentzioan eta kudeaketan diharduten profesionalen (polizia-kidegoak, gizarte-zerbitzuak, enplegua, hezkuntza, epailetza, etab.) nahitaezko genero-prestakuntza jarraitua sustatzea ikuspegi feminista batetik.
- Toki-mailako jardun-protokoloak martxan jar daitezela bultzatzea edo errebisatzea, hezkuntza eta osasun-sistemetak, eskumeneko gizarte-zerbitzuetako, udaletako, elkarte-sareko, mugimendu feministako, polizia kidegoetako —horrelakorik balego— eta arlo judizialeko ordezkariak inplikatu.
- Emakumeen aurkako indarkeriarekin zerikusia duten zerbitzu, prozedura eta baliabide guztien publikotasuna eta doakotasuna ziurtatzea (baliabide administratibo eta judizial guztietara iristeko aukera).
- Larrialdiko prestazio ekonomikoak gaitzea emakumeak suspertzeko eta emakumeen autonomia ahalbidetzeko (enplegu-programetan txertatzeko aukera, etxebizitzak...).
- Adin txikikoentzako, emakumeentzako eta haien seme-alabentzako laguntza psikologiko espezializatua ziurtatzea eta prozesu osoan bermatzea.
- Indarkeria matxistaren biktima izan diren adingabeentzako arreta- eta suspertze-planak aktibatzea.

6.- Askatasun afektibo-sexuala eta ugalketa-askatasuna bermatzea

- Emakumeek beren gorputza, beren borondatea eta beren askatasuna libreki balia dezatela ziurtatzeko behar diren baliabideak gaitzea.
- Kalitatezko sexu- eta ugalketa-osasunerako arreta-zerbitzuak sustatzea, ahalduntzea bultzatuz eta emakume guztien eskura jarritz, eta diskriminaziorik handiena pairatzen dutenei —lesbianei, transexualei, aniztasun funtzionala edo intelektuala dutenei besteak beste— arreta berezia eskainiz.
- Hezkuntza afektibo-sexual feminista sustatzea, gazteenen eta aniztasun intelektualdunen artean batez ere, beren sexualitatearen eta gorputzaren gaineko kontrola handitzeko, genero-rol eta genero-estereotipoen aurka borrokatzeko, indarkeria matxisten arrazoiei aurre egiteko, etab.

Garapenerako lankidetzza

Diagnostikoa, kokapena

Elkartasuna, jabetze eta laguntza biztanle subjektuengandik sortuko direlarik, sakontasuna bazterkeriaren kontzeptuaren nahiz garapenaren kontzeptuaren dimentsio aniztasunari jarraituz, kalitatea zein gardentasuna garapenerako lankidetzaren aldeko politikaren kalitatea neurtzeko, eta koordinazioa inpaktuak hobetzeko, ezinbestean behar duten izan printzipio gidariak.

Garapen jasagarria, partekatua lortu nahi dugu, lan duina sustatzen duen garapena, giza eskubideen, demokraziaren eta gobernu onaren alde egiten duena, egiturazko pobrezia desagerrarazita. Azken batean, justizia eta ekitate handiagoko egoerara eramango gaituen eraldaketaren bidean aurrera egin nahi dugu; baina bi alderdi, bereziki, aipatu nahiko genituzke bide horretan: alde batetik, munduko hizkuntza-aniztasuna eta kultura-aniztasuna sustatzeko eta horri eusteko premia, aberastasun globalaren elementua den aldetik, eta bestetik, emakumeek betetzen duten eginkizuna, garapen-sustatzailerak diren aldetik.

Ildo beretik, herriek euren natura-baliabideak eta kultura-jakintza kontrolatzeko duten eskubidea errespetatu egin behar da, baita subiranotasunak eta libre erabakitzeko aukera ere. Horretaz gain, emakumeak ez dira tresnatzat hartu behar, helburu ekonomikoak direla-eta.

Helburu orokorra

Garapenaren bidez mundu zuzenagoa eta jasangarriagoa lortzen laguntzeko tresnarik garrantzitsuenako koherentzia da; garapenerako politiketara ikuspegi koherente batetik begiratzea, alegia. Ikuspegi koherente batetik begiratu gero, erreferentziako esparru bat eta irizpideak izango ditugu eta, hartara, hainbat arlotako politiketara –merkataritzaren, energiaren edo zergaren arloko politiketara, esaterako– beste herrialde batzuetan eragiten dituzten ondorio negatiboak saihestu ditzakegu, betiere herritarrek eskubideak baliatu ahal izateko baldintzak sortzea eragotzi edo oztopatu gabe.

Gainera, gure herrian lortu nahi dugun garapen motarekin bat datozen politika publikoak diseinatze-ko eta erabakiak hartzeko irizpideak ere eskainiko dizkigu.

Nazioarteko Lankidetzaz ari garelarik, gizarte-mugimenduen egitekoa nabarmendu behar dugu, eman- tzipazio-logiketan funtsezko subjektu diren aldetik; gizarte-mugimenduek demokrazia partizipatiboaren formula berriak taxutzen eta defendatzen dituzte ekitatean, horizontaltasunean eta desberdinen antolamenduan oinarrituta, eta gaur egun, giza baliabideak, baliabide materialak eta baliabide poli- tikoak euren aldageta-agenden inguruan mobilizatzeko gaitasun handia dute gizarte-mugimenduek, bakoitzak bere heinean.

Hortaz, herritartasunaren eta demokraziaren bidean aurrera egin nahi badugu, gizarte-mugimenduak indartu beharko ditugu, ezinbestean.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Lankidetzaren solidario eta eraginkorra garatzea

- Legez ezarritako aurrekontuaren %0,7a lortzeko neurriak aktibatu.
- Gizarte-eragileekin batera lankidetzaren plan bat egitea, jarraitu beharreko estrategia zehaztuko duena.
- Lankidetzaren agenteekin elkarrizketa politikoa izateko ahalmena eta borondatea duten egitura poli- tikoak sortzea, baita kontsultak egiteko eta erabakiak hartzeko guneak ere.
- Erakundearen arteko koordinazioari lehentasuna ematea, jardunen eraginkortasuna hobetzeko eta eskuragarri dauden baliabideen optimizazioa bermatzeko.
- Irizpide eta metodoak erakundearen artean bateratzeko aukera sustatzea, proiektuak aurkeztu eta justifikatzeko.

- Lankidetzarako zuzeneko guneak bultzatzea, Euskal Fondoa adibidez.
- Irabazi-asmorik gabeko erakundeak —hau da, erakunde publikoak eta gizarte-erakundeak, iparralde globaleko eta hegoalde globaleko mugimendu eta erakundeak— lankidetzapolitiken sustatzaile gisa onartzea.
- Proiektuen jasangarritasuna bermatzeko neurriak aktibatzea, garapen endogenoa sustatuz, eta kanpo-ekarpina amaitu ondoren aurrera egiten jarraitzeko aukera emango duten ekintzak bultzatzea.
- Sustatutako lankidetzapolitikaren ebaluazio eta jarraipenaren aldeko ekintzak aktibatzea, eta ekintza horiek sustatzaile nagusiei eta herritar guztiei ezagutzera ematea, haiei buruz eztabaidatzeko eta haien legitimitateari buruz erabakitzeko aukera izan dezaten.
- Garapen-lankidetzarako funts publikoen % 0,7a finkatzea, gorantz berrikusita guztizko aurrekontuan, herritartasun globalaren eta herrien arteko elkartasunaren printzipioan oinarrituta.
- Administrazio publikoen kontratuetarako baldintza-agirietan, lan-eskubideen, genero-berdintasunaren, giza eskubideen eta ingurumen-eskubideen arloetako baldintzak txertatzea.

2.- Justizia sozialaren arabeko lankidetzagaratzea

- Beste herrialde batzuekiko harreman multilateralak bultzatzea, Iparraldea-Hegoaldea, laguntzaile onuraduna, emalea-hartzailea dikotomiak gaindituz; ildo horretan, eragileen arteko akordio estrategikoak gauzatuko dituzten esparru eta prozesuei emango diegu lehentasuna.
- Lankidetzapolitiketan genero-ikuspegia txertatua duten erakundeekin lan egiteari lehentasuna ematea.
- Garapenerako lankidetzaren aldeko politikatik enpresentzako mozkinak edo merkataritza-onurak baztertzea, baita asistentzialismoarekin edo karitatearekin lotutako xedeak dituzten nazioarteko harremanen sustapena edo ekimenak ere.
- Estaturik ez duten edo hizkuntza gutxituak dituzten herriekiko lankidetzareagotzea, giza eskubideen nazioarteko esparruaren aitortza integrala lortu nahi duten nazioekin aliantza estrategikoak sortzeko asmoz.
- Protokolo bat aktibatzea administrazioaren ordezkarietzarako, non Giza Eskubideen Zuzendaritzak beti izango du ordezkariaren bat, sinatu behar diren kontratuetan baldintza horiek betetzen direla egiaztatzeko.

3.- Elkartasunaren kontzientzia soziala sortzea

- Herritar kritiko antolatuak sortzera (ikerketa, eragin politikoa, sentsibilizazioa, emantzipazio-hezkuntza, antolaketa) zuzenean bideratzen den lankidetzaren guztizko ehunekoa modu iraunkorrean handitzea.
- Herritarren artean elkartasunaren kultura sustatzea, garapenerako lankidetzaren, garapenerako hezkuntzaren eta herritarren sentsibilizazioaren bitartez.
- Lankidetz-politika bat bultzatzea, herrien eta gizarte-sektoreen arteko desoreka eragiten duten arrazoien gaineko kontzientzia kritikoa sortzeko helburuarekin.
- Erosketa publiko etikoa inplementatzea, banka etikoari, energia-kontratuei, materialak erosteari, software libreko programa informatikoei, jasangarritasun ekologikoari eta beste zenbait alderdiri dagokienez.
- Gardentasunaren eta kontuak ematearen ildoari jarraikiz, urte bakoitzeko lehen seihilekoan Garapenerako Lankidetzaren jardueren memoria argitaratzea; memoria horretan, burututako ekin-tzen laburpena, zer emaitza lortu diren eta aurrekontu-likidazioa aurkeztuko dira.

Sexu aniztasuna

Diagnostikoa, kokapena

Sexualitatea pertsonen izaerari eta bizitza berari loturiko zerbait da, genero banaketa eraikitako klasifikazioa den moduan. Jendarteratze sexistak eragin zuzena dauka sexualitatea, generoa eta gorputza eraikitze garaian; araututakotik irteteak gainera fobiak, jazarpenak eta bazterkeriak eragiten ditu gaurko egunean.

Ez dago sexualitatea bizitzeko modu bakar eta “normalik”, hau da, gizon eta emakume gisa garatzeko eta bizitzeko modu bakar bat. Emakumezkoak emakume diren heinean baloratu behar dira (emakume izateko modu anitzak daudela onartuz) eta gizonezkoak ere gizonezko diren heinean baloratu behar dira (gizonezko izateko modu ugari eta anitzak daudela onartuz).

Araututako harremanen ordena eraldatu behar dugu, eredu patriarkal eta puritanoak inposatzen dituen gizon-emakume, maitasun, erotika, harreman eskemak gaindituz.

Elkarbizitza eta elkartasuna bultzatuko duten ekintzak eta politikak garatzea ezinbestekoa da, gizon-emakumeek askatasunean aukeratutako bizitza moldeak diskriminatu, zanpatu eta epaituko duten jarrerak baztertuaz.

Urratsak eman badira ere bereziki bisibilizazioan eta esparruak irabazteko unean, eredu heterosexual eta gorputz normatiboetatik irteten diren pertsonen eskubide horiek guztiak bermatzen; horregatik hezkuntza, osasuna, lan mundua, administrazio publikoa eta komunikabideetan bereziki, baliabide tekniko, juridiko eta ekonomikoak aktibatu behar dira herritartasun anitzak parekidetasunean garatu ahal izateko, edozein delarik ere afektibitatea, sexualitatea, generoa eta gorputza garatzeko hautua.

Helburu orokorra

Azken urteotan eta elkarre zein kolektibo lesbiana, gay, bisexual eta transexualek egindako lanari esker, lege mailako urratsak eman dira. Nolanahi ere urratsak ematen jarraitzen dugu aniztasun eta askatasun sexuala jendartearen esparru orotan gauzatu izan dadin, eta paradigma sexuala (hetero-aurau) aldatzeko.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Gure lurraldeetan sexuari eta generoari dagokienez aniztasuna eta askatasuna defendatu eta sustatzea

- LGTBI+ komunitatearen kolektiboen errealitateari eta komunitate horren aurkako diskriminazio-egoerei eta gorroto-delituei buruzko azterlan eta ikerketak egitea (espezifikoa, kasuistiken arabera: genero barneko indarkeria; bullyinga edo sexu-jazarpen transfobikoa, lesbofobikoa, homofobia eta bifobikoa; lan-merkatuan sartu eta integratzeko zailtasunak, etab.).
- Egindako ikerketetan oinarrituta, plangintza (LGTBI+ kolektiboekin adostuak) iraunkorrak martxan jartzea, sexu- eta genero-askapenaren bidean aurrera egiteko neurri espezifikoak bilduko dituztenak, horretarako behar adinako baliabideak jarritz.
- Sentsibilizazioko eta baterako hezkuntzako hainbat neurri bultzatzeari lehentasuna ematea, jendartearen sexu- eta genero-identitateen inguruan beharrezkoa den kontzientzia-aldaketa bultzatzeko, ikuspegi heteronormatibo, sexista eta patologizatzaileak gaindituz: sentsibilizazio eta bullying aurkako kanpaina zabalak, baterako hezkuntza ikastetxeetan, etab.
- Ere mu guztietan (ekonomia, kultura, zientziak, komunikabideak, etab.) LGTBI+ pertsonak normalizatu eta ikustarazteko ekintzak bultzatzea, ikusezinagoak bihurtutako kolektiboei —lesbianak edo trans pertsonak, adibidez— arreta berezia eskainiz: esaterako, lurraldeko edo herriko kolektiboen, kideen eta mugimenduen memoria historikoa berreskuratzeko jardueren bitartez kanpaina espezifikoak eginez (kasu, kaleen izendegiak aldatzea, ikerketak bultzatzea, omenaldiak antolatzea etab.), helburu horretarako diru-laguntzen ildoak bultzatuz, etab.
- Erakunde egokiekin elkarlanean, LGTBI+ pertsonen laneratzeko bidea errazteko ekintzak martxan jartzea, baita epe luzearako politikak ere, lan-eremuan parekotasunean sartzeko aukera izan dezaten.
- Sexuaren erregistro-aldaketarako eskatzen diren betebeharrak aldatzeko arau-neurriak aktibatzea beharra azpimarratzea.

- Lesbiana bikoteen seme-alaba adingabeak erregistratzeko gaur egun eskatzen diren betebeharrak kentzeko neurriak aztertu beharra azpimarratzea.
- Sexuaren maskulinitatea edo feminitatea zalantzan jartzen duten izenak erabiltzeko debekua bertan behera uzteko neurriak aztertu beharra azpimarratzea.
- Sexu-langileen osasun-, lan- eta lege-babesa bermatu beharra azpimarratzea, haien aldarrikapenei ahotsa eta hitza emanez.

2.- LGTBI+ kolektiboekiko lankidetzaren bide egonkorak irekitzea

- Parte hartzeko lankidetzarako gune eta mekanismo lotesle eta iraunkorrek aktibatzea administrazio publikoaren eta LGTBI+ kolektiboen artean, haien premia eta interesen berri izateko eta eremu publikoan zeharkako estrategiak batera zehazteko.
- LGTBI+ kolektiboentzat diru-laguntzen ildoak abian jartzea borroka- eta aldarrikapen-ekintzak gauzatzeko harremanen ordena soziala eraldatuz sexualitate eta generoaren arabera.
- LGTBI+ pertsonak eta sexu-langileak tratatzean udaltzaingoei egin beharreko esku-hartzeak arautzeko protokoloak aktibatzea.
- Erakundearteko koordinazio egoki baterako protokoloak aktibatzea sexu-nortasunagatiko edo genero-adierazpenagatiko diskriminazio-, jazarpen- eta indarkeria-kasuei aurre egiteko.

3.- Sexu- eta genero-aniztasunean jardungo duen gobernagarritasuna eraikitzea

- Administrazioaren kargudun publikoei behar bezalako instrukzioa eta informazioa ematea aurreritzi gabe jarrean garapenera dagokionez.
- Sexu- edo genero-nortasunagatiko protokolo instituzionalak martxan jartzea, kargu publikoen jabe izanik, jarrera matxista, transfobiko, lesbofobiko edo homofoboak sustatzen dituzten pertsonak zigortzeko neurriak barne.
- Sexu-orientazioagatik edo genero-nortasunagatik bullyingaren aurka sensibilizatu eta prebenitzeko eskola-programak bultzatzea.
- Adineko pertsonen zentroetan eta egoitzetan askatasun afektiboa eta sexuala ziurtatuko duten ekintzak sustatzea.

Zerga politika

Diagnostikoa, kokapena

Bizi dugun egiturazko krisiari aurre egiteko alternatiba sakon eta integralak dira beharrezkoak, gehiengoan eskubide eta kalitatezko bizi duin baten defentsa oinarri beharko luketenak. Krisiari irtenbide gisa inposatu zaizkigun neurriak, aldiz, kapital handien interesak babestera zuzenduak izan dira, ez langileonak. Kontrara, neurri horiek, beste urraketa batzuen artean, langileek mendeetan egindako borroka bitartez erdietsitako ongizate-sistema hustu dute.

Jendartean dauden disparekotasunak gero eta handiagoak dira, bai errenta eta bai aberastasunaren banaketari dagokionez. Indarrean dagoen zerga sistema gero eta bideragabeagoa izanik ez dago ez diseinatu ez kudeatua ere dualizazio gehikorrera garamatzen bilakaera horri aurre egiteko. Azken urteotan atzera egin da ekitate eta progresibitate printzipioetan, zama batez ere lan errenta eta zeharkako zergetara bideratu da, hau da, zerga-sistemaren geroz eta maila handiagoa herritar xumeen bizkar utziz joan da, horrela fiskalitateak izan zezakeen funtzio birbanatzailea maila handian neutralizatuz.

Sozietateen Zergari dagokionean, dagokiena ez ordaintzeko enpresa handiek eskura dituzten zulo edo dedukzioak kendu nahi ditugu. Izan ere, gaur egun enpresa handiek %2 eta %7aren artean ordaintzen dute, nahiz eta beraien tipoa %24-tik %26-ra izan. Era horretara, egiazko tipoa, egiten duten ekarpen erreala, ezarritako tipoetara ahalik eta gehien hurbiltzea nahi dugu. Gure helburua ez da gure ehun enpresarialari eta produktiborari kalte egitea, kontrakoa, bultzatu nahi dugu. Ez dugu exijitzen gehiago ordaintzea, baizik eta dagokiena ordaintzea, gutako bakoitzak egiten dugun moduan.

Gipuzkoan ezarritako Aberastasun eta Fortuna Handien Gaineko Zergak goraiipamen asko jaso ditu instituzio eta Europako herri askoan. Zerga honek herritarren %1ari baino ez dio eragingo, hau da, aberatsenei. Nolanahi ere, berriki Pny, Pse eta PPK bultzatuta, bertan behera geratu da zerga hau.

Adituek diotenez, EAEn bakarrik iruzurra 2.500 milioi euro baino gehiagoko da. Enpresa eta fortuna handiek eragiten dute, batez ere, iruzur hori, euskal ogasunek publiko egindako zerrendetan agerian geratu zen bezala. Iruzur horretako dirua berreskuratzeak ehunka milioiko ekarpena suposatuko luke altxortegi publikoarentzat.

Kasu gehienetan, politika fiskalek ez diete erantzun egokia eman herritarren oinarrizko premiei, ez, behintzat, modu proportzionatuan eta berehala, ez baitute bermatu aberastasuna arian-arian eta bi-dezko moduan birbanatuko denik diru-sarreren arabera aurrekontu-politika baten bitartez.

Horregatik jasan ditugu murrizketak, eta horregatik ez dugu izan behar adina baliabide lehentasunei erantzuteko. Joera hori areagotu egin da EAEn azken urteotan; izan ere, PNV-PSE-PP triunbiratuak kontraerreforma fiskalari ekin dio EH Bilduk Gipuzkoako Foru Aldundian diseinatutako eta, zenbait kasutan, ezarritako proposamen oso garrantzitsuak baliogabetzeko.

Bestalde, zerga-arloko eskumena Lurralde Historikoei dagokien arren, Eusko Jaurlaritza da erantzule herritarrentzat biziki garrantzitsuak diren gaietan.

Erantzukizun hori izan arren, Jaurlaritzak ez du protagonismo handiagoa izan politika fiskalak landu eta ezartzeko garaian, eta ez da bete honako helburu hau: administrazio bakoitzak bere eraginpeko herritarren premiei eta eskubideei erantzun egokia emateko helburua.

Helburu orokorra

Datozen lau urte hauetan, guk lortu nahi dugun politika fiskalaren oinarriak unibertsaltasuna, ekitate, progresibitatea, berdintasuna, nahikotasuna eta gardentasuna izango dira, gizarteak sortu eta administrazioak kudeatzen dituen baliabideak biltzeko garaian.

Gure ustez, helburu horiek administrazio eskudunen eta pertsona fisiko edo juridikoen arteko harremanean eragin behar dute, baina ez harreman horretan bakarrik: berdintasun-printzipioari jarraikiz, euskal administrazio guztien arteko harremanean ere eragin behar dute.

Politika fiskalen ahalmena ez dago soilik ezarri nahi den ereduaren baldintzapean, politika horietako bakoitza zehazteko eta garatzeko gaitasunak ere baldintzatzen baitu; hortaz, gobernuaren eta erakunde guztien ekintzaren helburu nagusietako bat erabateko subiranotasun fiskala lortzea da, hemen har ditzagun zerga guzti-guztiei buruzko erabakiak.

ILDO OROKORRAK ETA NEURRIAK

1.- Erreforma fiskala egiteko proposamen bat aurkeztea, berdintasunezko fiskalitate progresibo eta bidezkoago bat lortzeko

- Sozietateen gaineko zerga aldatzea, sinplifikatzeko eta bidezkoago eta eraginkorrago egiteko. Zerga-tasak berrikustea, hiru tarteko eskala progresibo bat ezarriz irabazien arabera: 200.000 eurorainoko irabazietarako % 24, 200.000 eurotik milioi batera arteko irabazietarako % 26, eta milioitik gorako etekineterako % 28, hurrenez hurren.
- Aberastasunaren eta fortuna handien gaineko zerga bultzatzea, iruzurraren aurkako kontrol gisa eta sistemaren progresibitatea hobetzeko baliagarri izan dadin. Horretarako, ezinbestekoa da ez-kutu fiskala desegitea, aberastasun eta fortuna handienak dauzkatenak direlako haren onuradun bakarrak.
- PFEZa aldatzea, kapital errenten gaineko tasa lan errenten gainekora gerturatu.
- Zerga-sistemari buruzko eztabaida publikoa jendarterean egiteko oinarriak finkatzea; zehazki, eredu, helburuei, baliabideei eta proposamenei buruzko eztabaida izango da, eremu erabakigarri baina ilun hori jendartera hurbiltzeko eta demokratizatzeko asmoz.
- Jendarterean eztabaida bat irekitzea honako zerga-figura hauen inguruan: ekotasa turismoari eta goi-tentsioko lineei, kanon bat instalazio pribatu edo publikoetan hondakinak bota eta erraustea-gatik, gas kutsatzaileak emititzeagatik, erabilera bakarreko plastikozko poltsak erabiltzeagatik, eta urbanizazio berriko jardunetarako lurzoru-erabilerak aldatzeagatik, besteak beste.

- Energia-auditoriek proposatutako neurriak ezartzen dituzten enpresei, mugikortasun jasangarriko planak abian jartzen dituztenei eta garraioak trenbidez egiten dituztenei pizgarri fiskalak berrezartzeko aukera aztertzea.
- Eremu guztietan erabateko subiranotasun fiskala eskatzea, eta bereziki eskumen arau-emailea BEZari eta zerga bereziei dagokienez, zeharkako zergek zuzeneko zergekiko duten pisua murriztea ahalbidetzeko.

2.- Iruzur fiskalaren aurka borrokatzeko neurriak areagotzea

- Giza baliabide eta baliabide teknikoak areagotzea, informazio-gurutzaketa masiboak ugalduz, eta arauak emateko eta ikuskatzeko gaitasun handiago baterantz aurrera eginez nazioarteko eragiketa eta enpresa handiei dagokienez.
- Iruzur eta Saiheste Fiskalaren aurkako Euskal Behatokia sor dadila sustatzea.
- Iruzurtutako zergak pixkanaka berreskuratzeko neurriak aktibatzea.

3.- Zerga politikan genero ikuspegia txertatzeko tresnak garatzea

- Egungo zerga-sistemaren eragina aztertzea generoaren arabera eta dauden ezberdintasunen zergatian sakontzea, neurri zuzentzaileak hartu ahal izateko.
- Generoen arteko diskriminaziorik sortuko ez duen zerga-politikaren oinarriak zehaztea.

ehbildu